

S. 496 — 508; Алгебра как учение о сравнениях по функциональным модулям. — Одеса, 1917. — 205 с.

Літ.:

Чеботарев Н. Г. Самуил Осипович Шатуновский // Успехи мат. наук. — 1940. — Вып. 7. — С. 316-321; Мат. в СССР за 30 лет; Українська математична бібліотека, 1917-1960. — К., 1963; Бахмутская Э. Я. О ранних работах С. О. Шатуновского по основаниям математики // Ист.-мат. исследования. — М., 1965. — Вып. 16. — С. 207-216; Вчені вузів Одеси. — Вип. 1, ч. 2. — С. 144-147; ВСЭ. — 3-е изд. — Т. 29. — С. 298; Боголюбов А. Н. Математики, механіки: Биограф. справочник. — К.: Наук. думка, 1983; Професори Одес. (Новорос.) ун-ту. — Одеса, 2000. — Т. 4.

А. П. Нечаєв

ШВЕБС

Генріх Іванович

Географ, еніолог, лауреат Державної премії України

Г. І. Швебс народився 1 червня 1929 р. в с. Ранькове Ленінградської обл. в сім'ї службовців.

Батько — Іван Антонович походив з переселенців часів Петра I і Катерини II; мати Софія Гаврилівна походила з українських різночинців та російських селян. За сімейними переказами, родословна Швебсів тісно пов'язана з родословною композитора Р. Вагнера. Відомо, що один із родичів виїхав до Америки за сімейною спадщиною Вагнерів, одержавши її, там і залишився.

Жив і навчався Г. І. Швебс у Валдаї Новгородської обл., а потім в Таллінні — в мореходному училищі. Середню школу закінчив екстерном у 1949 р. в Таллінні. В тому ж році вступив до Одеського гідрометеорологічного інституту, який закінчив у 1954 р. за спеціальністю “гідрологія суші”, одержав диплом з відзнакою і кваліфікацією інженера-гідролога. Був рекомендований до аспірантури при Одеському державному університеті ім. І. І. Мечникова до професора А. М. Бефані.

29 травня 1959 р. захистив кандидатську дисертацію в Київському інституті інженерів водного господарства на тему “Дослідження динаміки поверхневого змиву ґрунтів” (опоненти — професор В. П. Аристовський і доцент М. І. Дрозд). Йому був присуджений науковий ступінь кандидата технічних наук.

11 лютого 1972 р. в Московському державному університеті ім. М. В. Ломоносова відбувся захист дисертації Г. І. Швебса на здобуття вченого ступеня доктора географічних наук на тему “Формування та оцінка водної ерозії і стоку наносів (на прикладі України і Молдавії)” (офіційні опоненти — професори М. І. Маккавеев, В. Д. Биков, О. Г. Гаель). У 1974 р. затверджений у вченому званні професора.

Після аспірантури з вересня 1956 до серпня 1973 р. працював в Одеському гідрометінституті, займаючи посади від асистента до завідувача кафедри і декана факультету. В серпні 1973 р. Г. І. Швебс пройшов за конкурсом на завідування кафедрою фізичної географії та природокористування геолого-географічного факультету ОДУ. У 1975 — 1979 рр. займав посаду проректора ОДУ з наукової роботи.

Генріх Іванович Швебс — учень школи професора А. М. Бефані, але ступив далеко за межі динаміки водних ресурсів — об’єкта досліджень цієї школи. Його творча діяльність ведеться в галузі оптимізації життєдіяльності, охорони природи, соціально-екологічного обладнання суспільства, пошуку нестандартних шляхів вирішення проблем людства. Основні розробки цих питань представлені в друкованих працях, які включають 11 монографій, 5 підручників та учбових посібників і т. ін. Загальна кількість публікацій — біля 300. У науковій та педагогічній діяльності вчений підтримував постійні контакти із зарубіжними університетами та науковими закладами. В жовтні — листопаді 1971 р. він проходив стажування в Болгарії; брав участь у наукових конференціях: в Угорщині (серпень 1984), Болгарії (Ноосферний інститут, травень — червень 1989), Голландії (Утрехтський університет, травень 1993).

Професор Г. І. Швебс — був активним учасником Географічного товариства (з 1954) та Товариства ґрунтознавців (з 1973). З 1974 р. по 2003 р. очолював Одеський відділ Географічного товариства, член Вчених рад

географічного товариства України, а раніше СРСР; входив до редакційних колегій ряду наукових видавництв, “Української географічної енциклопедії”, рад з захисту дисертацій та експертної ради ВАК України (з 1991) і т. ін.

Ним створені дві наукові школи: перша — з географічних основ раціонального використання ґрунтових ресурсів та водної ерозії (захищені 4 докторські дисертації та 15 кандидатських); друга — з наукової езотерики — розділу нового міждисциплінарного наукового напрямку — еніології (формується з 1995 р.).

Генріх Іванович — вчений зі світовим ім'ям. Обирався академіком чотирьох академій: Академії інженерних наук (1991), Євразійської Академії наук (1995), Міжнародної Академії енергоінформаційних наук (1998), Міжнародної Академії фундаментальних основ буття (2002).

За вагомий вклад в національну та світову науку йому присуджено Державну премію України за 1993 р. В 2002 р. він — номінант на Нобелівську премію 2001 р., висунутий об'єднаною культурною конвенцією USA.

Інформація про наукову діяльність Г. І. Швєбса внесена в кадастр вчених Світу Американського біографічного інституту (1998) та Міжнародного біографічного центру (Кембрідж). Ці міжнародні організації неодноразово присвоювали Генріху Івановичу титул Man of Year (Людина року). Він був нагороджений ювілейною медаллю Пошани (The 2000 Millennium Medal of Honor, USA) і був домінантом інших численних почесні звань та нагород.

Генріх Іванович пішов з життя 18 січня 2003 р. Похований в м. Одесі на Таїрівському кладовищі.

Пр.:

Формирование водной эрозии стока наносов и их оценка: На примере Украины и Молдавии. — Л.: Гидрометеиздат, 1974. — 184 с.; Природа Одесской области: Ресурсы, их использование и охрана / Под ред. Г. И. Швєбса, Ю. А. Амброс. — К.: Одесса, 1979. — 143 с.; Теоретические основы эрозиоведения. — К.: Одесса: Вища шк., 1981. — 222 с.; Основы научных исследований. — К.: Вища шк., 1988. — 190 с.; Лиманно-устьевые комплексы Причерноморья: Геогр. основы хоз. освоения. — Л.: Наука, 1988. — 303 с.; Научные основы прогнозирования и система предупреждения эрозионных

процессов / Догилевич М. И., Швебс Г. И., Зыков И. Г. — М.: Колос, 1992. — 147 с.; Эрозия и методы борьбы с ней. — Волгоград, 1993; Основы ландшафтно-экологического земледелия /Швебс Г. И., Каштанов А. Н., Лисецкий Ф. Н. — М.: Колос, 1994. — 127 с.; Духовность мироздания. Одесса: Аспект, 1995. — 105 с.; Научно-эзотерический словарь / Отв. ред. Крисиллов А. Д. — Одесса, 1996. — 78 с.; Прорыв в прошлое. Кн. 1. Научно-эзотерическое миропонимание. — Одесса: Маяк, 1998. — 299 с.; Прорыв в прошлое. Кн. 2. Эниология — перспектива XXI века. — Симферополь: Таврия, 1999. — 349 с.; Путь к здоровью и знаниям через сверхчувственное взаимодействие. Прорыв в прошлое. Кн. 3. Одесса-Симферополь: Таврия, 2000. — 244 с.; Введение в эниогеографию. Кн. 1. Эниоземлеведение. — Одесса: Изд-во Одесского университета, 2000. — 255 с.; Алхимия земледелия. — Одесса: ЭНИО, 2001. — 144 с.; Краткий энциклопедический словарь по эниологии (учебное пособие) / Гл. ред. Швебс Г. И. — Одесса: ЭНИО, 2002. — 408 с.; Феномен Туринской Плащаницы (взгляд эниолога). — Одесса: ЭНИО, 2002. — 200 с.; Каталог річок і водоймів України (співавт. М. І. Ігошин). Навчальний посібник. За ред. проф. Е. Д. Гопченка, Одеса, 2003. — 392 с.

Літ.:

Швебс Генріх Іванович //Геогр. енциклопедія України. — К., 1993. — Т. 3. — С. 442; Краснопольский А. В. // Отечественные географы (1917–1992). Т. 3. — 1995. — С. 35-36.; Амброз Ю. А. Академик Генрих Иванович Швебс //Видные ученые Одессы. — Вып. 3. — С. 19-27; Очерки развития науки в Одессе. — С. 221-222.; Швебс Г. И. Не только о прошлом... //Времена и годы. — Вып. 2. — С. 141-148; Указ Президента України про присудження Державних премій України в галузі науки і техніки 1993 року / Урядовий кур'єр, №4-5, 1994. — 6 січ.; Швебс Генріх Іванович. Історія Одеського університету (1865–2000). — 2000. — С. 127-128; Швебс Генрих Иванович // Профессора Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, 1918–2000. — 2000. — С. 126.; Пам'яті Г. І. Швебса // Укр. геогр. журн. — 2003. — №1. — С. 66.; Генриху Івановичу Швебсу // Эниология. — 2003. — №1(9). — С. 3; Профессори Одес. (Новорос.) ун-ту. — Одеса, 2000. — Т. 4.

